Stelian DUMISTRĂCEL

Câtă atenție!?

Citiți cu atenție prospectul! – formula aparține enunțurilor automatizat-tipizate din textele de contact privind folosirea tuturor medicamentelor și a drogurilor (da, și a drogurilor), tipărite pe suport hârtie ori postate pe internet, respectiv abia șoptite în audio-vizual (cu trimitere la prospectele produselor respective). Toate oferite spre vânzare. Obiectul confruntării, citind instrucțiunile, sub îndemnul de mai sus, îl putem afla luând, chiar la întâmplare, un astfel de formular, dar după acceptarea, vrând-nevrând, a statutului de consultant cu presupusă îndemânare de lectură, conferit de un companion din sala de așteptare a medicului de familie.

Mai pe larg. În primul rând, lectura (doar) „cu atenție" este recomandată în ceea ce privește unele droguri, pentru medicamentele propriu-zise formula întreagă fiind „… cu atenție și în întregime acest prospect înainte de a începe să utilizați acest medicament", ce urmează precizării inițiale: „Prospect: informații *pentru utilizator*". O noutate în fond, deoarece, până nu demult, am aflat, utilizatorului i se atrăgea atenția că trebuie să se concentreze mai ales asupra secțiunilor din prospect cu nr. 5-8, din totalul de 12, să zicem, celelalte fiind de orientare generală (chimie, fiziologie etc.), ori de strictă specialitate în materie de tratament. Așadar, în raport cu delimitarea, pragmatică, în „discurs endogen" (al medicilor, farmaciștilor, chimiștilor, între ei, pe seama medicamentului), respectiv în „discurs exogen", cel al specialiștilor îndreptat către utilizatorul… nevinovat, acum avem o ofertă generoasă, nediferențiată, tinzând, parcă, în afara consolidării prestigiului specialistului, să ridice nivelul de educație medical-sanitară a tot… consumatorul.

Terminologie. Să citim însă ceea ce ar trebui să știți, de exemplu, „înainte să utilizați OXXX 20" (evităm denumirea, din motive de etică): „Nu utilizați OXXX 20… dacă sunteți alergic (hipersensibil) la Oyyy

BDD-A28844 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:57 UTC)

sau la oricare dintre excipienții medicamentului OXXX 20", respectiv la utilizare: [3] „capsulele se înghit întregi… nu se mestecă sau sfărâmă… deoarece acestea conțin peleți (microgranule) acoperiți, care nu permit medicamentului să fie distrus de acidul din stomac…". Sau, fiți atenți la reacții adverse posibile: „schimbări în rezultatele testelor sanguine de verificare a funcțiilor hepatice" („mai puțin frecvente"); „dureri articulare (artralgie) sau dureri musculare (mialgie)" – „reacții adverse rare". Așadar, totul la îndemâna oricui, dar poți avea surprize și din direcția numelui principiilor active: vecina spune că se tratatează cu „Sermion", asta i-ai cerut și tu medicului, asta a zis și el că-ți dă; când colo, pe rețetă ți-a scris „Nicergolină". De te pot trece călduri și răcori până ce farmacistul, întrebându-te ce vrei, ți-a vândut chiar „Sermion"!

Politică înaltă, într-atâtea cazuri, și de ocolire a publicității, dar și sub semnul respectării reglementărilor impuse de organismele internaționale: la producerea și „botezul" medicamentului se supraveghează posibila asemănare cu „branduri", dar și transparența numelui (combătută!) în ceea ce privește *condițiile de utilizare* și/sau *calea de administrare*. Iar, pe de altă parte, interdicții dacă, în ceea ce privește remediile din aceeași clasă terapeutică sau dintr-o clasă terapeutică diferită, *denumirea inventată dă indicații asupra unei probleme de sănătate publică*, respectiv (iarăși rău), dacă există posibilitatea identificării unei asemănări ținând cont de contextul medical și/sau *condițiile de utilizare sau calea de administrare*! (atragem atenția asupra formulărilor evidențiate grafic prin italice).

La îndemâna oricui? Și, atunci, înflorește zona terminologică a tratamentelor alternative („suplimente nutritive" sau „suplimente alimentare"), prezente în farmacii, un mediu comercial în care se produce un transfer de imagine în favoarea produselor din această clasă, ce nu mai solicită nicio atenție, totul fiind chiar la îndemână. Deosebit de eficiente comunicativ sunt formulele utilizate în textele (numite, din perspectiva pragmaticii) „de contact" pe care le reprezintă inscripțiile de pe ambalaje, începând cu „Hapciu". Iată numai câteva compuse cu formanți transparenți: *Anti*stres, Artro*stop*, Chel*stop* (pentru combaterea cheliei!), *Calmo*plant, *Supli*form. Altele beneficiază de „bitransparență": *Larvalbina*, *Memoplus*, ori *Tutunstop* (în anii '30 din secolul al XX-lea se difuzau reclame pentru un produs: „*Lasfuma* Vorel"). De-a dreptul încurajatoare sunt diverse sintagme

BDD-A28844 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:57 UTC)

explicite: „Articulații sănătoase”, „Cartilaj de rechin”, „Curățarea ficatului”, „Silueta perfectă” etc., iar funcția fatică a limbajului se realizează prin apelul la dimensiunea ludică, prin plasarea în spațiul discursiv intim: „Somn ușor”, „Amânați moartea!” (*Tutunstop*); „Să învingem bătrânețea!” (*Passisclerotin*) etc.

Ce limbi știe mutu’? Apoi, în zona publicității pentru produsele farmaceutice de tip naturist și a mesajelor de pe ambalajele acestora, este puternic impactul iconicului („Mutu’ știe toate limbile”). Pentru spațiul discursiv în discuție, „sistemul de semnalizare” cognitiv, logic, reprezentat de cuvânt, este surclasat de cel senzorial, reprezentat de imagini: ale ficatului (încărcat de otrăvuri), ale stomacului (străbătut de tot felul de actanți favorabili sau nu), ale colonului (parcurs de ghemotoace și ghiulduri ce ar putea fi evitate sau măcar diminuate ca acțiune), ca să nu mai vorbim de imaginea puternic credibilizată în ceea ce privește înlăturarea usturimii într-o zonă hipersensibilă, care promovează medicamentul numit „Procto-Glyvenol” (a se vedea pe internet).

Dinspre utilizator și dinspre lege. Față de preocupările lingvistului (dar bolnav și el, măcar din când în când, că și el e om!), să vedem ce știu și cred și alți… beneficiari! Se poate și mai și, după cum, lesne, aflăm de pe o adresă, /denisuca.com/; de exemplu, să te trezești cu „alt medicament ambalat în cutia de, să zicem, *Klacid*”. Povestea cu gardu’ și leopardu’, numai că poți să-ți faci timp să mai semnalezi și „greșeli gramaticale” din prospect: „Klacid SR este sub formă de comprimate cu eliberare *prelungită*, ceea ce înseamnă că substanța activă se eliberează lent din comprimat, *deci trebuie să luați medicamentul decât o dată pe zi”* (curioasă utilizare, în fond neagreată sau neînțeleasă zonal, a restrictivului semidoct). Iar ca greșeală (probabil de scriere pur și simplu), am semnalat, cândva, grafia *trumatisme* ale articulațiilor și mușchilor (de exemplu entorse..., *trumatisme* din sport)”.

Ca-n târgu’ lui Cremene? Ba deloc! Însăși „Wikipedia” este cu noi, dovadă că găsește de cuviință să ilustreze sensul cuvântului *lizibilitate* prin următorul enunț: „Producătorii de medicamente au obligația legală de a testa măsura în care prospectul unui medicament poate fi citit și înțeles cu ușurință. Pentru aceasta, producătorul trebuie să prezinte un raport de *test de lizibilitate* către autoritățile naționale competente. Aceste teste trebuie realizate de anumite firme specializate, care fac o cercetare sociologică ve-

BDD-A28844 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:57 UTC)

rificând dacă exprimarea din prospect este pe înțelesul tuturor. În funcție de rezultatele testului, firmele trebuie să modifice prospectul și să-l aducă la o formă cât mai *prietenoasă* pentru pacienți" (/ro.wikipedia.org/).

De bine, că altfel murim de scârbă! Așadar, înțelegerea textului este o cerință reglementată prin lege, iar, la nivelul producției și lansării pe piață, grijile sunt mai multe decât ne putem închipui. De exemplu, o preocupare de profesionalism este formulată în termenii „Cum putem identifica cea mai bună firmă de traduceri medicale?", cerința obligatorie fiind aceea că „traducerile /textelor/ medicale trebuie să fie efectuate de către medici". Desigur, ca medic, gândind la ce faci și cui te adresezi, fără să găsești scuza că, oricum, „traduttore, traditore", nu vei adapta, lingvistic, un prospect cum este cel de la supozitoare cu glicerină pentru copii între 0-3 ani, menționând lipsa efectelor negative „în caz de sarcină și alăptare", respectiv faptul că medicamentul nu influențează „capacitatea de a conduce vehicule sau de a folosi utilaje". Așadar, ca să dai liber la orice jucărie cu rotițe sau cupe (afară de cele importate din China!).

Ce recomanda Cantemir? Date fiind condițiile de rezistență la nivelul națiilor (salariul mediu pe economie, situația pensiilor etc.), este ușor de prezis tratamentul prin resurse al căror nume asigură performanța comunicării, deja bine fixate pe piață, de tipul celor menționate anterior. Dintr-o perspectivă științifică și culturală căreia i-a dat glas cu aproape trei secole în urmă principele savant Dimitrie Cantemir: „Doftorul bun știința în cap, iar ierbile în câmp le are". Dar, pentru a nu contraria marile trusturi de medicamente, agreate de OMS, putem reveni chiar, pentru nivelul numit, la mai vechi autohtonisme: *curățenie* pentru „purgativ", *săpunaș* ori *săpunel* pentru „supozitor" etc.

BDD-A28844 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:57 UTC)